

gewikt gewogen

Een harde en hoekige 'Hedda Gabler'

Plaats: Harmonie, Leeuwarden.

Voorstelling: 'Hedda Gabler'

door Toneelgroep Amsterdam.

Spel: Halina Reijn, Barry Atsma,

Jacob Derwig, Roeland

Fernhout. **Regie:** Ivo van Hove.

Belangstelling: 750 personen.

HANS BRANS

LEEUWARDEN - De toneel-schrijfkunst van Henrik Ibsen wordt wel eens 'horlogedramatiek' genoemd: iedere zin, ieder gebeurtenisje is een radertje in het bouwwerk waarin een klein maatschappelijk universumje wordt getoond, waarin het verleden in niet meer dan één etmaal wordt ontrafeld – totdat het in gruzelementen uit elkaar valt.

Al die verwijzingen naar het verleden vergen veel subtiliteit en een psychologische nuance. Maar in de regie van Ivo van Hove wordt daar totaal anders mee om gegaan. Zijn 'Hedda Gabler' is hoekig en hard. De nuances zijn er wel, maar ze worden in een schel licht over de vloer gegooid.

Dat begint al met de vormgeving van de ruimte. De te dure villa waar historicus Jürgen Tasman zich na zijn huwelijksreis met Hedda Gabler in vestigt, is een enorme, lege, rechthoekige doos, waarin zelfs de oude piano verzuipt en alleen een paar verdwaalde plastic stoelen staan. Wat er nodig is in de loop van het stuk zit weg gewerkt achter strakke deurtjes.

Hedda Gabler is een generaalsdochter uit de betere stand, die uit geldgebrek een voor de buitenwereld onbegrijpelijke relatie is aangegaan met de saaie Tasman, maar in haar witte nachthemdje ziet ze er uit, en gedraagt ze zich, een beetje als een verwerende tiener die van verveling niet meer weet waar ze het zoeken moet. Halina Reijn geeft haar bovendien een laagje cynisme en veel, snel wisselende maniertjes mee van een dame die alles ziet als een vervelend spel – met dodelijke afloop.

En toch, ondanks al die modernismen in vormgeving en gedragingen, werkt dit stuk uit

1880 ook nu nog. Dat de hoofdpersoon gevangen zit in een kooi, niet alleen van een bij voorbaat mislukt huwelijk, maar ook van conventies en fatsoensnormen – dat blijft ook in deze regieopvatting wonderlijk genoeg geloofwaardig. Het is net alsof Ten Hove alle onderhuidse gevoelens en frustraties, die bij Ibsen met een klein woord, of een kleine zinswending verraden worden, niet onder de tekst laat zitten, maar expliciet er naast legt. Dat leidt af en toe tot hilariteit, of soms tot extreme beelden, die bij het publiek hard binnenkomen, maar die door de andere personages zo niet worden opgemerkt.

Voor al door de snelheid van de voorstelling werkt die stijl verrassend sterk. Ook al is het niet makkelijk navoelbaar waarom de ondergang van Hedda en haar jeugdliefde Løvberg zo onafwendbaar is, toch sleept de voorstelling je onweerstaanbaar mee naar het dramatische einde.